

REMISSVAR

Genomförande av balansdirektivet (SOU 2020:81)

Saco, Sveriges Akademikers Centralorganisation har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet "Genomförande av balansdirektivet – balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare". Utredningen går igenom hur Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare ska genomföras i svensk rätt. Syftet med direktivet är att uppnå jämställdhet mellan könen rörande möjligheter på arbetsmarknaden genom att underlätta för arbetstagare som är föräldrar eller anhörigvårdare. Lagändringarna ska träda i kraft den 2 augusti 2022.

Saco delar utredningens bedömning om att svensk rätt redan uppfyller en stor del av balansdirektivets krav och att det därför inte behövs några omfattande lagändringar. Saco vill ändå lämna nedanstående synpunkter på förslag och bedömningar som presenteras i betänkandet.

Ledighet för medföräldrar i samband med barns födelse

Saco delar inte utredningens uppfattning om att nivån på ersättningen är tillräckligt hög utan menar att ersättningstaket för de tio s k pappadagarna i samband med barns födelse behöver höjas till samma nivå som för sjukpenningen för att balansdirektivets krav ska vara uppfyllda. Enligt artikel 8.2 i direktivet ska ersättningen under den här ledigheten garantera en inkomst som minst motsvarar vad den berörda arbetstagaren skulle få vid arbetsavbrott av hälsoskäl, varvid eventuella högsta gränser (tak) i nationell rätt ska gälla. Av skäl 30 framgår dessutom att medlemsstaterna bör, för minimiperioden av pappaledighet, fastställa en betalning eller ersättning som åtminstone motsvarar den nationella sjukpenningen.

För arbetstagare som tjänar mer än 7,5 prisbasbelopp uppfylls inte den artikel 8.2 eftersom de får en lägre ersättning än de skulle ha fått vid sjukdom. Trots det menar utredningen att någon förändring av ersättningstaket inte behövs för att uppfylla artikeln. De argument som framförs för det ställningstagandet är på intet sätt övertygande. Bland annat menar man att direktivets krav om samma ersättningsnivå vid pappaledighet och vid sjukdom är uppfyllt i svensk rätt eftersom ersättningen i båda fallen är knappt 80 %. Här blandar man ihop begreppen inkomst och ersättningsgrad. Samma ersättningsgrad beräknad utifrån från olika ersättningstak ger inte

samma inkomst och eftersom pappdagarna i det här fallet ger en lägre inkomst än den nationella sjukpenningen strider det mot direktivet.

Förvisso skriver utredningen att det bör vara förenligt med direktivet att behålla det lägre taket för pappdagarna eftersom det anger att högsta gränser enligt nationell rätt ska gälla och att en annan tolkning skulle medföra att bestämmelsen om högsta gränser saknar betydelse. Enligt Sacos uppfattning är det en märklig tolkning eftersom den innebär att en medlemsstat som idag saknar ersättning för medförälder i samband med barns födelse mycket väl skulle kunna införa 100 % ersättning samtidigt som man behåller det gällande taket på 0 euro. Utredningens tolkning innebär alltså att det, i princip, blir frivilligt att införa ersättning för pappdagarna och det kan knappast vara syftet med direktivet.

Sacos tolkning av artikel 8.2 och skäl 30 är att ersättningen under pappdagarna åtminstone ska motsvara sjukpenningen och att det inte får uppnås genom att man försämrar ersättningen vid sjukdom. För svensk del skulle det innebära att man inte får uppfylla direktivets krav genom att sänka taket i sjukpenningen. Den tolkningen är, till skillnad från utredningens, helt förenlig med såväl artikel 8.2 som skäl 30.

Beräkningar gjorda i mikrosimuleringsmodellen Fasit tyder på att kostnaden för att höja taket för de 10 pappdagarna uppgår till ca 48 Mkr för 2023, som är det första hela året efter att balansdirektivet införts i svensk lagstiftning. Av de 48 miljonerna beräknas ca 19 miljoner återgå till det offentliga i form av inkomstskatter.

Föräldraledighet

För att uppfylla artikel 5.2 i direktivet föreslår utredningen att föräldrapenningdagar på grundnivå ska reserveras på samma sätt som dagarna på sjukpenningnivå. Att föräldrapenningdagar på grundnivå inte omfattas av samma regelverk rörande icke-överlåttningsbara dagar som föräldrapenning på sjukpenningnivå anser Saco vara en märklig inkonsekvens i lagstiftningen som det vore bra att rätta till. Saco tillstyrker således förslaget.

Ledighet för vård av anhörig och flexibla arbetsformer

När det gäller ledighet för vård av anhörig gör utredningen bedömningen att direktivets krav redan uppfylls av den svenska närståendepenningen och att någon ändrad lagstiftning inte behövs. Den personkrets som kan komma i fråga för närståendepenning är dock betydligt vidare än den, enligt

Sacos mening, alltför snäva krets omfattas av EU-direktivet. I det här fallet delar Saco utredningens uppfattning.

Även när det gäller rätten att begära flexibla arbetsformer för vård av anhörig föreslår utredningen en något större personkrets än den som omfattas av direktivet, men trots att det i båda fallen handlar om vård av anhörig som är svårt sjuk har utredningen föreslagit olika personkretsar för *ledighet* för anhörigvård respektive skydd vid begäran av *flexibla arbetsformer* av samma anledning. Saco menar att regelverket blir onödigt krångligt med olika personkretsar eftersom det i båda fallen handlar om vård av anhörig. Den personkrets som gäller för närståendepenning bör därför gälla även dem som begär flexibla arbetsformer.

Vidare anser Saco, i likhet med vad Sveriges Ingenjörer uttrycker i bilagda remissvar, att ett avslag på en begäran om flexibla arbetsformer ska kunna överprövas. Utan möjlighet till överprövning av ett avslag från arbetsgivaren riskerar regelverket om flexibla arbetsvillkor bli ett slag i luften.

Skydd mot uppsägning och bevisbörda

I bilagda remissvar från Akavia menar förbundet att bevislätnadsregeln i 24 § föräldraledighetslagen och den förslagna bevislätnadsregeln i 15 § lagen om ledighet för närståendevård ska gälla all form av missgynnande som är förbjuden enligt respektive lag. Även missgynnande som har samband med nyttjande av flexibla arbetsformer. Akavia föreslår istället en lösning liknande den i diskrimineringslagen 6kap. 3 § där bevislätnadsregeln omfattar alla missgynnanden och repressalier som lagen ger skydd mot. Saco delar den uppfattning Akavia ger uttryck i sitt remissvar.

Sanktioner

Saco finner det märkligt att ogiltighetsreglerna inte föreslås omfatta uppsägningar på grund av arbetstagares begäran om flexibla arbetsformer. Saco anser inte att skadestånd är en tillräcklig sanktion i de fallen utan uppsägningen eller avskedandet måste kunna ogiltigförklaras.

Skydd mot repressalier

Saco anser att det för att säkerställa att svensk rätt uppfyller direktivets krav bör införas bestämmelser om skydd mot ogynnsam behandling i föräldraledighetslagen, lagen om närståendevård och lagen om rätt till ledighet av trängande familjeskäl. Saco tillstyrker således förslaget om att införa ett repressalieförbud med förebild i diskrimineringslagen 2 kap. 18 §.

Inkomna remissvar från medlemsförbunden Akavia, DIK och Sveriges Ingenjörer bilägges.

Med vänlig hälsning

Sveriges Akademikers Centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Thomas Ljunglöf
Utredare